

Nr 379.

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 181, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1949/50, m. m.*

I motioner I: 215 och II: 269 den 23 januari 1949 ha vi givit uttryck för uppfattningen att ett viktigt mål för samhällets ekonomiska politik under de närmaste åren är att steg för steg åstadkomma en reduktion av skattetrycket. I reservation till bevillningsutskottets utlåtande nr 18 av herr Elon Andersson i första kammaren samt herrar Sandberg, Kristensson i Osby och Persson i Svensköp i andra kammaren ha likaledes skäl för en reduktion av beskattningen anförts. Riksdagen har med anledning av bevillningsutskottets utlåtande, ehuru med annan motivering än den av ovan nämnda reservanter anförda, beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga om en översyn av skattesystemet. Som av det anförda framgår, anse vi, att utredningen bör leda fram till bestämt utformade riktlinjer för en successiv reduktion av skattetrycket. Förslag härom grundade på denna utredning torde emellertid tidigast kunna föreläggas 1951 års riksdag. Vi anse därför utomordentligt angeläget, att redan i år beslut fattas om en sänkning av skattetrycket. Rådande skattesystem utövar obestriddigen ett ogynnsamt inflytande på arbetsprestationer och sparande. Det är av vikt att statsmakterna utan dröjsmål ta första steget till en skattesänkning så att medborgarna få en känsla av att skattetrycket efter att under en lång period i stort sett ha varit stigande nu kommer att förete en fallande tendens. De psykologiska verkningarna av ett skattesänkingsbeslut redan i år på människornas vilja att arbeta och spara böra ej underskattas, även om hänsyn till det allmänna ekonomiska läget sätter ganska snäva gränser för de omedelbara skattesänkningarna.

I statsverkspropositionen förklarade statsrådet och chefen för finansdepartementet, att det budgetöverskott på 721 milj. kronor, som skulle framkomma med då planerade skatter och statsutgifter, var nödvändigt av hänsyn till balansen i samhällsekonomin. I proposition nr 181 rörande komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1940/50 har statsrådet beräknat överskottet till 618 milj. kronor, varvid dock hänsyn ej synes ha tagits till den utgiftsminskning, som uppkommit genom beslutet om reduktion utav mjölk- och smörsubventionerna. Det undandrar sig vårt bedömande huruvida ett budgetöverskott av denna storlek erfordras för att med nuvarande investeringspolitik den erforderliga balansen i samhällsekonomin skall kunna uppnås. Men man måste utgå ifrån att om budgetöverskottet skulle i

mera väsentlig grad reduceras — till exempel med flera hundra miljoner kronor — balans ej kan åstadkommas, såvida icke kompensation för budgetöverskottets reduktion skapas genom en väsentlig besparing av investeringarna i bostäder, skolor och sjukhus samt inom näringslivet. En sådan minskning av budgetöverskottet är alltså ej tillrådlig. Vi vilja emellertid tillägga, att vi ingalunda anse önskvärt att staten under långa perioder beskattar medborgarna väsentligt utöver vad som erfordras för täckande av utgifterna på driftsbudgeten, vilket skulle medföra att staten genom ett tvångssparande från skattebetalarnas sida kommer i besittning av en allt större del av landets kapital, medan medborgarna få nöja sig med en allt mindre del därav. En väsentlig uppgift blir i själva verket, som vi redan antytt, att utforma skattesystemet så att man med ett lägre skattetryck kan uppmuntra medborgarna till ökade arbetsprestationer och vidgat sparande så att ett väsentligt budgetöverskott inte längre blir erforderligt för bevarande av samhällsekonomiens balans och uppehållande av en som önskvärd ansedd investeringsvolym.

Då vi vad nästkommande budgetår beträffar å ena sidan finna en omedelbar skattesänkning erforderlig och det å andra sidan är angeläget att ingen väsentlig reduktion av budgetöverskottet äger rum, måste skattelättnaderna denna gång hållas inom snäva gränser. Kompensation för den minskade skatteintäkten bör om möjligt sökas genom höjning av andra skatteinkomster samt en reduktion av vissa statsutgifter.

Vi anse att skattesänkningen denna gång får gälla inkomstbeskattningen och föreslå därför en reduktion av uttagsprocenten vid inkomstbeskattningen för enskilda personers vidkommande från 100 till 90 %. En sådan reduktion skulle minska inkomsterna för statskassan under nästkommande budgetår med $\frac{1}{10}$ av skatterna under sex månader eller omkring 65 milj. kronor. Som skäl för en sådan provisorisk skattejustering, vilken inte på något sätt föregriper resultatet av den allmänna översynen av skattesystemet, vilja vi särskilt peka på den omständigheten att de senaste årens inflation höjt den nominella inkomstnivån, vilket med rådande skatteskalor innebär en ej oväsentlig skärpning av skattetrycket, som ej var avsedd, när beslut om nuvarande skattesystem fattades år 1947. Den, som nu har taxerad en inkomst på 6 600 kronor i stället för 6 000 kronor för ett par år sedan, har i verkligheten i stort sett oförändrad realinkomst men betalar till staten en rätt väsentligt höjd andel av inkomsten i skatt. Detsamma gäller över hela linjen för alla skattebetalare, ehuru i något skiftande grad. En viss sänkning av inkomstbeskattningen som kompensation för denna genom inflationen åstadkomna men aldrig avsedda skatteskarvning är alltså starkt motiverad. Vi vilja dessutom erinra om att den kommitté, som under ordförandeskap av finansminister Wigforss utarbetade de år 1947 beslutade skalorna för inkomstbeskattningen, räknade med möjligheten att

utan förändring av skatteskalorna variera uttagningsprocenten mellan gränserna 90 och 110 %. I verkligheten skulle ett beslut om 90 % uttagning under nästa budgetår innebära en hårdare beskattning än 90 % uttag vid det för ett par år sedan rådande penningvärdet.

Den av oss föreslagna sänkningen av inkomstbeskattningen skulle medföra en lättnad för det stora flertalet skattebetalare. Undantagna bleve endast de allra största inkomsttagarna och de personer med stora inkomster som äro innehavare av miljonförmögenheter. För denna grupp hålles ju skatten nere genom den speciella 80 % spärregeln. Om det skulle visa sig önskvärt, att den i år möjliga skattelättnaden ej till så stor del träffar de denna grupp i inkomstavseende närstående, som fallet blir genom en uttagningsprocent av 90 över hela linjen, erbjuder sig möjligheten att antingen skattereduktionen begränsas till ett visst maximibelopp eller också metoden att för inkomstbelopp överskjutande viss storlek en uttagningsprocent mellan 90 och 100 fastställs. Ett provisorium av denna art under ett par år i avvaktan på den allmänna översynen av skattesystemet finge naturligtvis ej i minsta mån föregripa den mera varaktiga revideringen av skatteskalorna.

Vi vilja starkt understryka, att även konsumtionsbeskattningen i vårt land på vissa punkter är alldeles för hög och högre än som på lång sikt kan anses försvarligt. Den bör därför så snart som möjligt reduceras. Detta gäller särskilt beskattningen av papper samt den extra beskattningen av bensin, vilka båda skatter även verka menligt på näringslivet. Enligt vår mening bör man redan nu taga i sikte att under nästkommande år om inga oförutsedda händelser inträffa avskaffa dessa båda extra skatter. Det är beklagligt, att vårt ekonomiska läge för närvarande är sådant att en reduktion av skatteinkomsterna och budgetöverskottet med en summa överstigande 250 milj. kronor som dessa extra skatter inbringa inte är möjlig redan i år. Detta beror som ovan anförts därpå att den samhällsekonomiska jämvikten — för vars återställande dessa extraskatter infördes — eljest skulle gå förlorad.

Däremot bör det vara möjligt att utan dröjsmål skrida till en avveckling av bensinransoneringen och på så sätt uppmuntra den ur olika synpunkter mycket betydelsefulla bilismen. Den konsumtionsökning, som kan väntas inträda efter ransoneringens försvinnande, kan ej med säkerhet beräknas i förväg men uppskattas av oss till omkring 100 000 m³. Statskassan skulle därigenom erhålla med omkring 45 milj. kronor ökade skatteintäkter. Dessutom skulle ransoneringens avveckling medföra en reduktion av kostnaderna såväl för det allmänna som för näringslivet samt utöva ett indirekt gynnsamt inflytande. Den ökade belastning på betalningsbalansen som bensinimportens ökning skulle medföra är ej av den storleksordning att den bör lägga hinder i vägen för en så önskvärd reform som bensinransoneringens avveckling.

Bensinen kostar för närvarande i amerikansk hamn 9 öre per l och i svensk hamn 11,5 öre. I stor utsträckning sker transporter på svenska kölar. Om man beräknar valutautgifterna till 10 öre per l bensin, skulle en import av ytterligare 100 000 m³ kosta 10 milj. kronor i främmande valuta, vilken tyvärr till väsentlig del torde utgå i dollar. Utsikterna att så småningom i växande grad kunna erlægga betalning i pund sterling äro för närvarande svårbedömliga. Däremot lära utsikter finnas att under de närmaste åren en betydande ökning av oljeraffineringen skall kunna ske inom Sverige, varvid betalning för införsel av råoljan avses kunna till stor del ske i pund.

När bensinransoneringen infördes, beräknades att besparingen i utländsk valuta skulle röra sig omkring 35—50 milj. kronor. Effekten har inte blivit så stor som beräknats. Att ytterligare skärpa ransoneringen i syfte att driva upp valutabesparingen torde icke vara möjligt med hänsyn till de ytterligare rubbningar av allvarlig art, som detta skulle få beträffande nyttotrafiken. Den valutabesparande effekten genom ransoneringen synes sålunda vara mindre än hälften av den man från början avsåg. Med hänsyn till vår brist på främmande valutor och särskilt dollar är givetvis en post på ca 10 milj. kronor en stor summa, men med tanke på de allvarliga olägenheter och kostnader, som vi ovan anfört, synes oss dock övervägande skäl tala för att bensinransoneringen bör slopas.

Sverige är i det närmaste ensamt bland de västeuropeiska länderna att ha bensinransonering vid ett så högt bensinpris som vårt nuvarande. Nu senast har i februari månad i år Finland avskaffat bensinransoneringen.

Till sist vilja vi erinra om att motionärer från folkpartiet föreslagit en avveckling av vissa importsubventioner från årsskiftet 1949/50, varigenom skulle inträda en besparing med 22,5 milj. kronor, som får läggas till den ökade skatteinkomsten på 45 milj. kronor. En förstärkning av budgeten med ca 67 milj. kronor skulle alltså inträda, varigenom täckning erhöles för de genom inkomstskattens sänkning för statskassan förlorade 65 milj. kronorna. Om riksdagen fattar beslut i överensstämmelse med här angivna riktlinjer, skulle alltså budgetöverskottet förbli ungefär det som av finansministern beräknats.

Med hänvisning till det ovan anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för den del av budgetåret 1949/50 som faller inom tiden 1 juli till 31 december med 100 % av grundbeloppet samt för tiden 1 januari till 30 juni med 90 % av grundbeloppet samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa att

Kungl. Maj:t måtte omedelbart vidtaga åtgärder för bensinransoneringens avskaffande.

Stockholm den 23 april 1949.

Bertil Ohlin.

Oscar Carlström.

O. E. Sandberg.

O. Malmberg,

Skövde.

Gust. Mosesson.

Wald. Svensson.

Bertil v. Friesen.
